

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

64. An blasphemiae, & iuramenta, falsa inadvertenter prolata, orta tamen ex prava consuetudine blasphemandi sint peccata mortalia? Et an neganda sit absolutio habenti consuetudinem iurandi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

nam Ref. 57
& aliarum
eius annot

non peccat si mente concipiat æquiuocationem, videlicet, dabo, si ad id teneat, nec postea teneat ad restitutionem. Sic Ioann. Sancius in *selectis disp.* 3. 1. num. 6. & 7.

12. Decimò, pœnitens interrogatus temerè, an hoc, vel illud peccatum fallis sit, potest iurare se non confessum, intelligendo ita vt teneatur illi explicare. Sic Henriquez lib. 6. de pœnit. c. 19. n. 7.

13. Undecimò, adultera rogata à marito an adulterium admisit, non solum potest iurare se non fregisse matrimonium, sed contra Sotum de iust. lib. 5. q. 6. art. 2. potest negare adulterium, concipiendo intra se aliam diem ab ea, in qua illud admisit; imò potest iurare se non fecisse vllum adulterium, intelligendo intra se, vt tibi reuellem. Ita Nauarrus cap. humana auer. 22. q. 5. in q. 1. n. 9. & Sayrus in *Clauis Regia lib.* 5. c. 4. num. 24.

14. Duodecimò, veniens ex loco, qui falsò putatur peste infectus, rogatus potest iurare se ex eo non venire, intelligendo tanquam ex loco pestilenti, atque idem puto, quando veniens ex loco pestilenti certò credit, nec se, nec aliquid suum peste infectum esse, potest iurare inde non venire, intelligendo ita, vt aliquid mali ex loco pestilenti contraxerit. Ita Suarez de relig. tom. 2. lib. 3. cap. 9. n. 7. & Lessius lib. 2. c. 42. dub. 9. num. 47.

15. Decimotertio, si debitor pauper pro ea paupertate excusatur à debito tunc soluendo, & exactor iniquus illum premit, potest à iudice interrogatus iurare se illas pecunias non accepisse; quia iudex ad eum effectum rogat, vt cogat statim soluere, quare, negans se accepisse, intelligendo vt statim debeat soluere, verè ad debitam iudicis mentem respondet. Ita Sanchez in *summa tom.* 1. lib. 3. c. 6. n. 32.

16. Decimoquarto, si reperto cadauere quis interrogetur an gladius, vel scalpellum ibi repertum sit suum, vel tali hora illic transferit, que vera sunt, & petuntur ab eo tanquam illius homicidij indicia, quod verè non commisit, potest negare; quia ad debitam iudicis mentem verè respondet. Ita Lessius lib. 2. c. 31. dub. 3. n. 14.

17. Decimoquinto, vbi factum exterius ob aliquam causam excusatur à peccato, potest interrogatus à iudice de illo facto id negare, intelligendo de facto criminoso, vt si in propriam defensionem hominem quis occidit, vel rem alienam in veri debiti compensationem vsurpauit. Ita Lessius *vbi supra*, & Sanch. nu. 29. qui optimè addit, quòd quando taxa alicuius rei probabiliter est iniusta, venditor si plaris vendat, defraudat in pondere, & mensura; ita vt sibi satisfaciatur, vel pro pretij iniustitia, potest à iudice interrogatus an plaris vendiderit, vel com fallà mensura, potest, inquam, totum negare, & asserere se pretio taxato vendidisse, & cum iuris ponderibus, intelligendo hæc, ita vt plaris vendens, aut deficiens in pondere deliquerit. Et hoc procedit, vt diximus, quando adest tantum opinio probabilis, vt taxa sit iniusta.

18. Decimosexto, qui intra quinquennium non reclamauit, & sciebat suam professionem esse inuvalidam, nec vnquam illam ratificauit, & sciebat etiam elapso quinquennio se non posse amplius reclamare; si velit postea reclamare in iudicio, petens restitutionem in integrum, affirmans se non reclamasse ob ignorantiam, si iudex eum de hoc interroget, potest sine peccato iurare, se non habuisse scientiam, quòd potuisset reclamare, vtendo verbis æquiuocis, seu amphibologicis, nam talis professio non est verè Religiosa, quia professionem inuvalidam, nunquam fecit validam ob ratificationem. Quare potest dicere se non habuisse scientiam, subintelligendo in mente sua, qua ratam habuerit professionem, cum Concilium Tridentinum præsumat huiusmodi professum ratificasse professionem inuali-

dam, si intra quinquennium non reclamauit; sicut si iudice interrogaretur, an promiserit matrimonium, quod sicè promisit, potest iurare se non promississe, ne cogatur matrimonium contrahere, cum non possit probare, se sicè promississe. Ita doctus, & amicus Sanctarellus part. 1. var. resol. q. 48. n. 11. & 16.

19. Decimoseptimò, is qui ex necessitate, vel aliqua vtilitate offert se ad iurandum nemine petente, potest vti amphibologis, nam habet iustam causam iis vtendi. Sic contra Lessium, Nauarrum, Sayrum, & alios tenet Sanchez *vbi supra* nu. 21. & Bonacina *vbi supra* num. 4.

20. Ex his omnibus apparet ex iusta causa, nempe quando id necessarium est, vel vtile ad salutem corporis, honoris, aut rerum familiarium, vel etiam quando iniusta interrogatio proponitur, posse aliquam absque mendacio aliqua verba vsurpare, etiam si sua significatione non sint ambigua, nec eum sensum verum admittant ex se, nec circumstantiis occurrentibus, sed tantum verum sensum reddant ex aliquo addito mente proferentis retento, quodcumque illud sit. Verum in tali casu animus ita respondens non debet esse ad fallendum proximum, sed ad occultandam veritatem, quam tunc non expedit manifestare.

21. An verò supradicto modo iurare absque iusta causa, sit peccatum mortale, diximus in part. 1. tract. 1. *Miscellan. resol.* 25. vbi adduximus Sanchez, Bonacinam, & Filiucium negatiuam sententiam probabiliter asserentes, modò non iuret aliquis in iudicio, dum iudex iuridicè interrogat; aut non iuret in materia preiudiciali. Et ratio est, quia non facit contra finem iuramenti in materia graui, tum quia in huiusmodi iuramento deficit sola discretio, seu iudicium, iuramentum autem cum sola discretio, seu iudicium deficit, non est mortaliter peccaminosum. Ergo, &c. Non nego autem contrariam sententiam esse communiorum, & probabiliorum, quem tenent Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 9. num. 46. Toletus lib. 4. cap. 2. n. 9. notab. 1. Sayrus in *Clauis Regia lib.* 5. c. 4. n. 21. Philarchus de offic. Sacr. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 14. & alij.

RESOL. LXV.

An blasphemia, & iuramenta falsa inaduenter prolata, vtra tamen ex praua consuetudine blasphemanda sint peccata mortalia?

Et an neganda sit absolutio habenti consuetudinem iurandi inaduenter, vel tantum habenti consuetudinem iurandi ex aduertentia? Ex part. 3. tract. 5. & Mi. c. 1. Ref. 62.

§. 1. Hic casus passim Confessariis in praxi solet occurrere: affirmatiuam sententiam docet Raphael de la Torre in 2. 2. D. Thoma, qu. 98. art. 2. disputat. 1. Tannerus in 2. 2. D. Thom. d. 1. n. 8. dub. 7. n. 14. 1. Azorius tom. 1. lib. 11. c. 1. q. 3. Sayrus in *Clauis Regia lib.* 5. c. 5. n. 10. Ledesma in *sum. tom.* 2. tr. 11. c. 5. dub. 4. & 5. cum aliis penes ipsos. Et ratio est, quia talia iuramenta sunt voluntaria in causa propter prauam consuetudinem iurandi ex graui negligentia non correctam.

2. Sed si hæc opinio esset vera, magnum omnes peccantentes, & Confessarij haberent, cum talia iuramenta maxime frequentia sint; & ideo contrariam sententiam in praxi amplectendam esse puto. Sed quamuis aliquis habeat prauam consuetudinem peccandi, si tamen hic, & nunc ex inadvertentia naturalis, & indeliberate peccaret, non committeret nouum peccatum mortale. Ita docent Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 18. c. 6. sect. 3. num. 85. Pitiagianus in 3. part. sentent.

Sup conren-
to in hoc §
in to. 6. tr. 1.
Ref. 102. §. 7.

cent. tom. 2. dist. 39. quoniam, art. 7. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 3. c. 5. n. 28. & Suarez de Relig. tom. 1. tr. 3. lib. 2. de irrelig. c. 6. nu. 2. & tom. 2. de iuramento, lib. 3. c. 7. a. n. 3. vique ad 8. cum aliis penes ipsos, & nouissimè Ioannes Sancius in selectis, dist. 20. n. 5. qui docet blasphemias, & iuramenta indeliberata orta ex praua conditione iurandi, nec in seipsis esse peccata, nec in sua causa; sicut contumelia prauilla ab ebrio in ebrietate, nec in se, nec in sua causa peccatum contumeliae est, vt pote ex sui natura requirens, quòd à ratione videnter proferatur: vide etiam Fillucium tom. 1. tr. 25. c. 10. num. 316. & hanc sententiam docet Layman in Theol. moral. lib. 1. tr. 2. c. 3. n. 6. in fine, post prauam consuetudinem retractatam: sic enim ait. Postquam verò penitens prauam consuetudinem efficaci proposito retractauit, tunc consequentia falsa iuramenta, & verba blasphemiae eadem consuetudine quasi naturali, & necessario impetu prouenientia, non imputabuntur ad peccatum, cum neque sint voluntaria in se, vt suppono, neque in sua causa, puta consuetudine, quippe quae ab ipso per propositum retractata, non amplius voluntaria censeri debeant. Ita Layman.

3. Ex his deduxit Sancius vbi supra n. 7. quòd DD. asserentes negandam esse abolitionem habendi consuetudinem iurandi, intelligendi sunt de habente consuetudinem iurandi ex aduertentia: non autem quando proferuntur iuramenta inaduertenter, cum tunc, vt diximus, non sint peccata, quantumcumque ex pessima consuetudine nascantur. Et haec omnia prouidus Confessor in mente habeat, nam per illa ex multis interrogacionibus, & scrupulis immunis erit: faciat tamen Confessor in tali casu accusare penitentem de negligentia in extirpanda praua consuetudine iurandi, & de reliquo aliud non curent.

RESOL. LXVI.

An iuramentum falsum inaduertenter dictum ab eo, qui prauam consuetudinem iurandi habet, sit peccatum mortale, etiam si fiat ex motu irae repentino, aut ex affectione nimia ad rem aliquam?

Et an hoc etiam procedat, quoad blasphemias?

Et an iuramentum profectum non ex praua consuetudine, sed repentino ira impetu, aut ex nimia ad rem affectione, non imputetur ad culpam mortalem?

Sed superest adhuc curiosa questio: An Procurator, qui nomine principalis iuramentum praestitit, iurauit falsum, sit periurus Dominus principalis, an vero Procurator? Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 15. aliis 13.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Texeda, tom. 2. lib. 3. tract. 2. conuoues. num. 215. vbi sic ait: Si roges an iuramentum absque aduertentia praestitum ab habente iurandi prauam consuetudinem: si non ex illa proficitur, sed aut repentino ira impetu, aut ex nimia ad rem affectione, vt contingere solet in non assueto iuramentis, imputetur ad culpam. Circa quam difficultatem asserunt Valentia 2. 2. dist. 6. quest. 7. punct. 3. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 7. numer. 5. iuramentum profectum non ex praua consuetudine, sed ex repentino impetu, non imputari ad culpam, & in propriis terminis idem asserit Sanchez 1. tom. Sum. lib. 3. cap. 5. n. 22. & 23. qui adducit pro sua sententia Petrum de Ledesma in sum. 2. tom. tract. 1. r. c. dub. 5. dicto 2. qui oppositum expresse asserit: Todas las vezes que la inaduertencia acerca de lo que se jura nace de la mala costumbre da iurar como de causa, el juramento falso echo con la dicha inaduertencia es pecado mortal, y no se excusa por ella; por

que el acto, que procede de inaduertencia culpable se reduce à la naturalçea de su forma, como el que procede de ignorancia culpable como lo fuera si aduertiera: vbi Ledesma expresse asserit, iuramentum falsum inaduertenter dictum, in habente prauam consuetudinem iurandi esse peccatum mortale. Et idè dicendum est cum Caietano 2. 2. q. 98. art. 3. Nauarro, Sum. c. 12. n. 6. Ledesma, supra citat. iuramentum falsum inaduertenter dictum ab habente prauam iurandi consuetudinem, esse mortale, etiam si fiat ex motu repentino, aut ex affectione nimia ad rem aliquam, quia inaduertentia illa eum qui assuetus est iurare falsum, non excusat illum à periurio, cum etiam si aduertenter similiter peierare. Secundo probatur; nam qui praua ea consuetudine affectus frangit praecipuum aliquod diuino, peccat mortaliter, quamuis illud infringat inaduertenter, ex affectu nimio ad rem aliquam, aut ex repentino impetu, vt constat in peccato blasphemiae, quae inaduertenter dicta ab eo, qui est assuetus blasphemare, est mortalis, quomodocumque dicatur; vt bene Caietanus, Nauarrus, & communiter omnes (& constat etiam inductiue in omnibus aliis peccatis perpetratis ab eo, qui prauè dispositus, & mala consuetudine affectus circa transgressionem alicuius legis, aut praecipii) sed non iurare falsum cadit sub praecipio diuino, quo vnusquisque tenetur id non facere: ergo quamuis falsum iuretur absque aduertentia, si is qui falsum iurat est prauè affectus; & assuetus ad iurandum falsum, quomodocumque falsum iuret, peccat mortaliter. Hucusque Texeda.

2. Sed sententiam Sanchez, & Suarez, quam ipse tam acriter impugnat nouissimè tenet Castrus Palaus, tom. 3. tract. 14. dist. 1. punct. n. 1. & ratio est, quia illud iuramentum, vt in se esset peccatum mortale, debebat esse voluntarium directè, vel indirectè. At neque directè, neque indirectè est voluntarium. Non directè, vt supponitur; neque indirectè, quia ad indirectè voluntarium debebas habere potestatem illud vitandi, cum de facto non vitas. Ergo non est tibi voluntarium neque directè, neque indirectè. Quapropter solum in causa, nempe in consuetudine censentur illa iuramenta voluntaria. Sicut censetur voluntaria pollutio in somnis cui causam dedisti in vigilia, aut homicidium in ebrietate factum, quod antea potuisti praecauere. Quorum tota culpa & detrimentum apud Deum fuit in appositione causae. Nam siue sequatur pollutio siue non, eandem penam, & demeritum habes apud Deum. Quia tota malitia in appositione causae sita fuit. Sic in praesenti de iuramento facto sine libertate philosophandum est. Hanc etiam sententiam Sanchez contra Texedam tenet Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 1. dub. 20. num. 11. vbi probat iuramenta inaduertenter prolata, ab habente consuetudinem iurandi non retractatam, non esse speciale peccatum, nec habere distinctam malitiam à sua causa; si autem sit retractata, idem iudicandum de hoc, ac de non assueto ad iurandum. Itaque sententiam Sanchez, & aliorum contra Texedam satis probabilem esse existimo, quam praeter Doctores citatos tenet etiam Mazuchel. de Cast. refer. dist. 2. cap. 10. difficult. 4. num. 74. cum segg. qui etiam rectè obseruat hanc doctrinam procedere etiam quoad blasphemias.

3. Verum curiosa est illa questio: An si procurator, qui nomine principalis iuramentum praestitit, iurauit falsum, sit periurus Dominus principalis, an vero Procurator, & affimat Syluester verb. periurium q. 3. quem sequitur Sanchez vtrumque periurij vitio innodari, si Procurator, dum iurauit virtute specialis commissionis ad iuramentum praestandum, sciebat falsum esse quod iurauit, aut de illo dubitabat, penas autem periurij, subdit Syluester non incurere Procuratorem, sed